

4460/2820

Az Iskolai Filmintézet diafilm sorozata

209 szám

ÓCEÁNIA ÉS ANTARKTISZ

Földrajzi sorozat: 58

Készült: 1955. évben

1. kép. Ausztráliától keletre és északkeletre 80 km/2-en szétszórt-szigetvilág-terül el. A víz van tulsulyban, ezért kapta nevét. A szigetek igen fontos hajóállomások, légikikötők, flotta-bázisok. Szén, viz, kőolaj szükségletüket itt egészítik ki.

2. Óceániát a következő tájegységekre oszthatjuk fel:

- a. Melánézia /feketék szigetvilága/. Fontosabb szigetei: Uj-Guinea, Uj-Kaledónia, Uj-Zéaland. Mind lesüllyedt szigetsor maradványa.
- b. Mikronezia: Apró szigetekből áll. Vulkan és korall-szigetek.
- c. Polinézia: Havaí, Tahiti, Samoa fontosabb szigetei. Vulkan és kerall-felépítésűek.

3. Uj-Guinea. Földünk második szigete. Népének tulnyomó része a tenger-közeliében lakik. Pápua cölöpfalu Uj-Guinea déli partján.

4. Uj-Zealand a déli félgömbön ugyanazok alatt a szélességi körök alatt fekszik, mint az északi félgömbön Olaszország. Az éghajlati viszonyok, így az évi közepes izotermavonalak is majdnem megegyeznek. Ezért alkalmas ez a sziget az európai ember letelepedése számára. Sok angol telepedett itt le.

5. Az Uj-Zélandi Alpok kristályos kőzetekből, ókori palából épült fel. Háttul a COOK-csucs /3764/ előtt a Hochstette-gleccser.

6. Igazi fjordos-tó mögötte szép jégvájta teknővölgy, előtte moréna-sánc és delta látható. A fjordokat itt festői környezet díszíti.

7. Az uj-zealandi Alpok főgerince az egyik jégvájta /glaciális/ tó felől nézve.

8. Geizir-kráter az északi szigeten. Amerre csak látunk, mindenfelé állandó gőzölgő melegforrásokat, időnként felszökkenő geizireket látunk.

9. Tetoráta mésztufaképződmény. Az algák a fehér mésztufát vörös, barna, sárga, zöld színekkel festik meg. Az 1886. június 10-i kitörés után eltűnt, a vulkáni működés széjjelrombolta.

10. Új-Zealand növényzete változatos és gazdag. Vannak olyan virágos-növények és páfrányok, melyek csak itt találhatók. Ilyen az igen becses kauri-fenyő. Őserdő az északi szigeten, melynek jellemző növényei a páfrányok különböző fajtái.

11. Wellington. Új-Zealand fővárosa. Fiatal település, európai házakkal. Lakóinak száma 150.000. Nagyon szép helyen fekszik.

12. Mikronézia és Polinézia legtöbb szigete korall- és vulkáni szigetekből áll. A vulkáni kup körül korall állatkák telepednek meg. A vulkáni kup lassan lesüllyedt, majd eltűnik, de a tenger alatti alapzatára már ráarakódott az elmúlt állatok kemény váza. Lassan korallium-gyepű fejlődik, az atol kialakul.

13. Korallium-szegélyek és korallium-gyepük keletkezése. A tengerpart az eréziós és abráziós munka következtében leszakadt. A parttól mindjobban eltávolodik, a rajta kialakult korallium-szegély gyepűvé, a szigetek atollá alakulnak.

14. Polinézia legnagyobb és legfontosabb szigete a Hawaii-szigetesoport. Az egész sziget a tengerből kiemelkedő vulkáni kup. Kilauea látató a Mauna Loa /4171 m/ oldalában. Ma is megvan, 330 méter átmérőjű izzó látatavat 10-15 méter magas lávasánc veszi körül.

15. Ananász-ültetvény Havai szigetén. Rendkívül gazdag növényzetét az amerikaiak /USA/ használják fel. Fontos flotta- és légibázis.

16. Korallium-gyepű a Havai-szigetek körül. A hajó a lagunába jár. A szigeten a kékuszpalmák már megtelepedtek.

17. Kenyérfa az óceáni szigetek legfontosabb tápnövénye

17/a. A kenyérfa termése és levelei

Antarktisz

18. A déli sark Európánál is nagyobb kiterjedésű kontinens. /14 mill. k/21/ A leküzdhetetlennek látszó akadályok miatt legutoljára fedezték fel. Lakatlan volt, ma megfigyelő állomások és bálnavadász telepek vertek tanyát rajta.

A D-i sark felfedezői, tanulmányozói:

Cook	angol 1772
Bellinghausen	orosz 1919-1921
Ross	angol
Amundsen	norvég 1911
Scott	angol 1912
Byrd	amerikai 1929

A kutatások napjainkban is folynak.

19. A tudósok számos csoportja egyre ostromolja az Antarktisz, hogy fontos megfigyelésekkel gazdagítsa az emberiség ismeretvilágát. Különösen a légköri viszonyok /repülés D-Amerika és Afrika között/ és a föld mélyében rejlő ásványkincsek iránt nagy az érdeklődés!

20. 40 méter magas a tengeri jég közé fagyott jéghegy jól rétegezett-fala. A rétegek évszázadok alatt keletkeznek, mert aránylag nagyon kevés hó esik. A jégtakaró nagyon lassan nyomul előre, míg végre eléri a tengert és leszakad.

21. A rendkívül nehéz terepen kutyákkal viszik előre a szükséges felszerelést.

Szán-expedíció utrakészen /Byrd-expedíció/

22. Ahonnán a gleccser elindul, összefüggő firnteknők. Ha a firngyűjtő medence megtelik, a jéggé fagyott hó átcsapva megindul a lejtőkön lefelé. Az Antarktisz magas belső fennsíkjának hegyszereme. Előtérben a Liv-gleccser.

23. A kemény gránitcsucok dacolnak az idők vasfogával

24. Expedíciótábor az Erebus lábánál

25. Munkában az expedíció tagjai. A nehéz terepen céltudatosan haladnak előre.

26. Az egyik magas csucs Coronation-sz. és a Dél-Orkney szigetek között. Igen meredeken emelkedik ki minden sziget a tengerből.

27. Az Antarktisz körülvevő szigetek egyrészt a jégtakaró a jégkorszakban annyira lepusztította, lesuroolta, hogy a szigeteket teknővölgyek szeldelik át. Témérdek tó van rajtuk és fjordok szagatják el egymástól őket. Szigetek, sérek nyüzsögnek a félszigetek körül.

28. Eltört régi vulkán kráter az Antarktisz közelében, /Saunders sz. és Sandwich sz. között./ Régen nagyobb volt a vulkáni működés. Az Erebus és a Terror vulkán ma is működik.

29. A parti jégtakaró végződése a partszegélyen. Hol a part végződése? -A-B vagy a C-D vonalon?

30. Táblás jéghegy az antarktikus tengerben. A parti jégtakaróból származó jéghegyek a legszabályosabbak. Nincs bennük törmelék, vakító fehérek.

31. Táblás jéghegy a Graham-föld nyugati oldalán. A hullámok sokszor barlangszerű üregeket vájnak a jég oldalába.

32. A tenger vizét apróbb jégtáblák borítják, amelyek később a parti jégtakarók rétegezett képződményeit hozzák létre.

33. A leggyakoribb jéghegy vízből kiálló része 30-40 m magas, 150-250 m vastag, 500 m hosszú. Óriás tömeg ez, hiszen, ha a Gellértheggyel összehasonlítjuk - mely 110 m magas a Duna fölött, - akkor azt látjuk, hogy - képzeletben a hegyet szárazra kitéve - kétszer olyan magas, mint a Gellért-hegy.

34. Az óriási jéghegyek ennél sokkal nagyobbak. Valóságos uszó szigetek, ternyek. Van 3-40 m magas, 160 km hosszú is. A parti jégtakaróból származnak. A jéghegyek csak 1/5-1/6 része van kint a vízből.

35. Az Antarktisz madárvilága sokkal gazdagabb, mint emlős-állatvilága. Nem annyira fajok, mint inkább egyedek-számát tekintve. Kevés faj sok egyedszámmal jelenik itt meg /P. D-sarki sirály, pingvin, császárpingvin./ Az utóbbiakat zsirjukért s tollukért vadásszák. Egy elhagyott pingvin-zsírolvastó állomás.

36. A pingvinek nagy csoportokban élnek a partok mentén. Kedves, csodálatosan intelligens "szokásaik vannak" Valóságos rendezett társadalmi életet élnek s nagyon fegyelmezettek. Különösen veszedelem idején nagy az összetartás. A pingvinek egy csoportja sétára indul.

37. A bálnák, fókák és rozmárok vadászata valóságos expedíciókat csábít az antarktikus vizekre. Zsirjukért, csontjukért s bőrükért a legveszélyesebb helyeket is felkeresik. Ma már modern szigony-ágyuval vadásszák a bálnákat. Számuk egyre fogy. Egy elejtett bálna.

38. Egy halásztelep gazdag kék-bálna zsákmánya. Már a telepeken feldolgozásra kerülnek s számos alakban /zsirhalcsont stb./ jelennek meg a világpiacon.

Az Antarktiszén értékes bányakincseket is találtak /kőszén, aranyat, ezüstöt, vasércet/ amiért a kapitalista államok érdeklődése mindjobban ide irányul.

FELSŐOKTATÁSI JEGYZETELLÁTÓ VÁLLALAT BUDAPEST

Felelős vezető: Heitter Imre

8-2319/209/BE